

Jezik naš, ki si nam v mislih,
za vse na svetu daj nam svoje ime,
bodi še naprej naše kraljestvo
in nam daj, da mislimo po tvojih zakonih
kakor na samem tako tudi javno.
Daj nam danes naše vsakdanje zgodbe
in odpusti nam naše napake,
kot jih tudi mi odpuščamo svojim sogovornikom,
in ne preženi nas v angleščino,
ampak nam omogoči čim več dobrega.

*

Zdrava Govorica,
smisla si polna,
dialog je s teboj.
Obdavčena si med govoricami
in obdavčen je sad tvojega izrekanja –
beseda.

PRVO ODMAŠEVANJE

Če bi ne blo več tega jezika,
tukej bi bla le ena razlika.

Še zmer bi ble gore, še zmer bi ble reke,
še zmer bi blo morje, bukve in smreke.

Bla bi neumnost, ble bi zamere,
verniki in nasprotniki vere.

Bli bi sadisti in mazohisti,
nacionalisti in racionalisti.

Bli bi pohlepni in dobri ljudje,
prepovedi in vse tist, kar se ne sme.

Bla bi narava, bla bi kultura,
Sava in Drava, Soča in Mura.

Dežela se ne bi skor nč spremenila,
bla bi poznanstva in dvojna merila.

Če bi ne blo več tega jezika,
bla bi le ena gotova razlika.

Še zmer bi imel vse mogoče težave,
zagotov pa ne imel bi slovenske države.

Ta pa je, ker je nastala,
da bi nas manj kot prejšnja stala
in da bi dokončan bil boj
za naš narodni obstoj.
A namen še ne pomaga

in je država še bolj draga,
ker je v službi kapitala
skupno dobro razprodala,
tisoče pahnila v bedo
in obdavčila besedo.

In zdej ko nismo nova Švica
in je že ukradena potica
in neusmiljeno pritiska
množična socialna stiska,
jezik malokoga briga,
saj če je kruh obdavčen, nej bo pa še knjiga.

A Slovenk in Slovencev brez slovenščine ni
In če se ona ne širi in ne bogati,
bolj ozki in ubogi z njo vred smo tud mi.

In ker zarad mejnih naklad
je dragi jezik še bolj drag
in drugim težje konkurira,
je potrebna naša vera.

Zato verjamem, da je v Sloveniji možna ničta stopnja davka na dodano vrednost za vse proizvode, ki širijo temelj slovenske države, slovenski jezik. Tako bodi.

DRUGO ODMAŠEVANJE

Vse skup se je začelo s tem, da so naše prve knjige nastale zaradi širjenja reformacijske verige v smeri krivoverskega slovanskega Balkana in na začetku te poti je stala naša Ljubljana.

Ko smo hvaležni Trubarju in njegovi kompaniji, da so nam knjižno slovenščino tako dobro utemeljili, se spomnimo, da tistih knjig ne imeli bi Slovenci če jih ne bi financirali in tiskali v glavnem Nemci.

Ne prvič in ne zadnjič se je usoda poigrala z nami tako, da ji lahko, rečemo le hvala. Lahko pa rečemo: »Usoda, pejd ti mal u rt! A nas mora materinščina res več kot druge stat?«

Ker za širitev vere je pomembnejša moč sile, boj za oblast v imenu Boga so knjige izgubile. Ko konkurenca je slavila, je skor vse požgala in sama tiskala precej manj promo materiala, pa se kljub temu je potem še par stoletij zdelo, da naše knjige širijo samo krščansko vero.

A tud brez nas posvetni tisk je vmes spremenil svet, jeziki so postali temelj skupnih identitet. Vsi drugi so začeli dvigati glave in zastave in delati svoje jezikovno združene države, ko mi smo na papirju imeli še strašljivo malo, a so mnogi izračunali, da bi se jim splačalo, če bi se napela tudi slovenska nacionalna veja, in je vzbrstela in vzcvetela velika ideja – Program Zedinjene Slovenije, ko boj za samostojnost se začne.

Slovenska govornica in tiskana beseda naenkrat je postala politična potreba. V jato zvabit treba bilo je čim več ptic, pisanje v slovenščini postalo je poklic.

A tisti, ki so stavili vse na moč besede, pogosto so umirali od lakote in bede. Vzneseni od navdušenja in spodbujeni s hvalo sploh niso mislili na to, da je tržišče malo in da domača smetana umetnike podpira, le če oni njo podpirajo in ne sejejo nemira.

In smo dobili mučence pogumnega jezika, ki se razvija v skupnosti, ki je dovolj velika za združevanje kapitala in strankarske spopade,

premahnja pa za tiste, ki so odvisni od naklade.

A s časom se je tudi naša družba uredila
in se sprijaznila s tem, da bo svoje umetnike redila.
Saj si ne moremo privoščiti, da smo brez nečesa,
kar je dokaz življenja nacionalnega telesa.

Prav nemogoče pa se je odpovedat gledališču,
kjer človek javno se pokaže v vsem kulturnem blišču.
In ker ljudje za umetnost niso dali dosti sami,
smo si zagotovili jo z državnimi programi.

A ptice ob krmilnicah zamenjajo navade,
veliko se jih namnoži, odpornost pa jim pade,
in umetnost, ki računa na podporo od države,
se trudi manj za publiko in bolj stremi v višave.

Prepričana, da publika si je čist sama kriva,
če rajš kot ob vrhunskosti ob nizkotnostih uživa,
zazrta v zgodovinske cilje breztežno ustvarja zase,
med tem pa so na tla pripete v sedanost ujete mase
nabrane ob hitro skuhani stereotipni idili,
kamor popularno umetnost majhno tržišče sili.

(O, beseda! O, beseda! O, beseda izmišljena!)

In bi na tak način kulturno živeli vse do konca,
če ne bilo bi hrane iz sosedovega lonca
in v tem, da eni tujo kuho, rajš od svoje imajo,
ne videl drugi bi sramotno narodno izdajo.
In da do nas bi ne prodril kakšen južen hit,
na Kolpi najrajš bi postavil si še zvočni zid.

A namest, da se upiramo okusni tuji hrani,
se rajš potrudimo, da čim boljše skuhamo si sami.
Če med občinstvom in umetniki ni dosti stika,
ne reši nas nobeno umetno ščitenje jezika.
In gradnja varnostnih zidov je nepotreben trud,
slovenščini ni treba obrambe, ampak vzpodbud.

Zato verjamem, da je v Sloveniji potrebno še veliko več kot samo ničelna stopnja
davka na dodano vrednost za vse proizvode, ki širijo temelj slovenske države,
slovenski jezik. Tako bodi!

O, BESEDA!

Menda iz prve vseh besed
ustvarjen je celoten svet,
a vem, da vam ta zgodba že preseda.
Vas bolj zanima slovnica,
katera je popačenka,
katera pa pravilna je beseda.

Nekoč pa šlo je le za to,
da se ljudje razumejo
in če razbrat se dalo ni iz pogleda,
je zrak, ki se je vračal iz pljuč,
v ustih dobil pomenski ključ
in z njim je v svet rojena bila beseda.

Ker marsikaj se da izreč,
besed je bilo vse več in več,
zaradi njih pa zmeraj večja zmeda.
Ker je drugje enak pomen
dobil povsem drugačen zven,
ljudi zdaj vse bolj ločevala je beseda.

Takrat ko so iskali stik,
z nasmehom šli so prek razlik,
trudili so se razumet soseda.
Ko so se zbali za obstoj,
iskali razlog so za boj,
o tem kdo tujec je, je odločala beseda.

Cel svet postal je Babilon,
vsak se zaprl je v svoj dom,
pogled pa le do lastnih plankov sega.
Ko narod narodu je volk,
en jezik drugemu je molk
in bolj kot smisel nam pomembna je beseda.

O beseda...

A naj bo kriva za problem
in naj prav ona bo za tem,
da človek lasten svet vse bolj in bolj spodjeda,
in naj me veže na ljudi,
ki jih obseda in slepi

le to, da naša je, to moja je beseda.

Ločuje in združuje nas,
zapira v zgodbe, daje glas,
in božji prestol z lažnim upanjem zaseda.
A tudi če se z njo le igram,
da moč imam in svet poznam,
na koncu bo od mene ostala le beseda.

KO SEM Z JEZIKOM SE ODPRLA

Vse, kar sem potrebovala,
razumela sem in znala.
Čudežna življenjska sila,
ki sem se ji prepustila,
me vodila iz dneva v dan
je brez vsakih vprašanj.

Ne da bi premišljevala,
svet sem kakor knjigo brala.
Svoje bližnje sem čutila,
ne da bi spregovorila.
Telepatsko, brez besed
vladal je živalski red.

V meni pa je vse bolj tlela
vroča želja, da uspela
najt način bi, da ljudem,
se spovem, da jim povem,
kaj vse čutim, kaj želim,
a imela nisem s čim.

Kot biser v školjki sem bila
z lepoto čudeža sveta,
a brez načina in moči,
da se pokaže, zablešči.

Poželenje, apetit,
vonj, okus, tip, sluh in vid
so vodili me, ob njih
pa na zunaj čisto tih
v meni rasel je orkan
čustev in preišljevanj,
ki bi rada jih izrekla.
A kot da je izza stekla
vse, kar si želim prijet,
je moj svet bil brez besed.

Vse bilo je tu in zdaj,
nič naprej, nič za nazaj,
brez dogovorov, obljub,
brez pripomb in brez vzpodbud
gnal me je življenjski tok,
imela sem cel kup otrok,
božala sem jih in grela,
tudi pesmi sem jim pela,
vendar vedno brez besed,
zrasli so brez pripovedk.

Ko kot na čudežen dotik
nenadoma napravi klik,
nekje zgodi se nek premik
in v glavi se vzpostavi stik,

da delovat začne organ
besednih poimenovanj.

Ko pa potem še med osebek
in predmet vrine se povedek,
da misel najde svoj izraz,
končno moj jaz dobi svoj glas.

Kot da končala bi se noč
in sonce dalo zemlji moč,
kot bi stopil se večni led,
se razprl je moj cvet.

JEZIK JE IMUNSKI SISTEM

Jezik je imunski sistem.

Vsega hudega nas brani,
zmeraj nam stoji ob strani.

Če cvetoč je in bogat,
nam odpre neskončno vrat,
bliža mnogim nas ljudem,
nas nahrani z marsičem,
da smo srečni še potem,
ko resničnost je že mem.

Jezik je imunski sistem.

Jezik je imunski sistem.

Če razsut je in razbit,
s celo glavo buta v zid,
se prepira za svoj prav,
v molk zavije kup težav.

Fraze so kot kup polen
pod nogami do kolen,
manj je smisla, več dilem.

Načeti imunski je sistem,
da ne prenesemo bremen
in vse samo še bolj nas rani,
ko smo zmeraj bolj razklani,
vsak na svoji pravi strani,

ločeni in ukopani,
domobranci partizani.

HVALNICA JEZIKU

Stotisoč generacij, milijone let nazaj je naš prednik bil žival.

Nič bolj krut in nič neumnejši od nas, le še govorit ni znal.

S pesmijo je snubil in s krikom je grozil, z jokom bolečino si blažil.

A zmeraj bolj želel je, povedat, kaj bi rad, zato počasi je razvil –

kaj si mislite? Jezik,
ko vsak pomen dobi svoj glas.

Kar nas druží, je jezik,
ki z mislimi poveže nas.

Ker je človek hotel vsemu dat ime, vsega pa je zmeraj več,
bilo potrebnih zmeraj več različnih je glasov, da se dalo vse je reč.

Zato skozi evolucijo si je razvil organ, da z njim lahko je govoril.

Povezal sapnik si je s požiralnikom, in kdaj se s hrano zadušil –

samo zato, da ima zdaj jezik.

Edini na planetu je,
ki ima tako uspešen jezik,
da z njim podredi si vse.

Samo zato, ker ima tak jezik,

edini na planetu je,
ki ima tako uspešen jezik,
da njemu podredi vse.

Jezik – ko skupina zmeni se,
jezik – koga ujame in požre.
Jezik – kdor ne zna ga, sam je kriv,
jezik – če ne bo več dolgo živ.

Jezik – je močnejši kot smo mi.
Jezik – ostane še, ko nas več ni.
Jezik – v svoj pomen ujame nas.
Jezik – gre čez prostor in čez čas.

Naenkrat je bilo jezika toliko, da svet za njega ni bil več dovolj.
Zato si človek z njim počasi je zgradil cel kup izmišljenih svetov.
Resničnost se mu zdi zdaj pusta ali kruta in rajši se sprehaja tam,
kjer svet mu je bolj zanimiv in razumljiv, ker si ga je izmislil sam.

JEZIK MOJ

Hvaljen bodi jezik moj,
vedno vodi me!
Čaščene ste besede vse,
ne zapustite me!

Daj, da razumem druge ljudi!
Daj, da razumejo oni mene!
Daj, da povem lahko vse, kar želim!
Daj, da mi misli ne bodo v breme!

Daj mi moč, da povem!
Daj mi ključ, da razumem!
Vodi k čimveč ljudem!
Daj mi vse, kar potrebujem!

Ti si most, ti si moč, ti si samozavest.
Ti si ključ, ti si luč, nežna dlan in trda pest.

MEJE PREGRADE

Ta, ki šraufa, in ta, ki pumpa,
to sta dva velika lumpa.
Kdo slovenščine ne pači,
vedno tlači in vijači.

Ker jezik imamo, da se zamejimo
in da se na druge jezike jezimo.
In da si postavljamo meje, pregrade,
gojimo in urimo bojne brigade,
ki vedno v imenu čistoče in reda
povejo, katera je prava beseda,
in vlivajo strah, da ne znamo jezika,
kot bi se spodobilo, in ne kot se šika,
in da potrebujemo lektorske službe,
da stalno nas zdravijo tuje okužbe,
in imamo namesto filologije
vrhovno upravo jezikovne policije.

IZMENJAJ S SOSEDOM PAR BESED

Ne sam jamrat in nergat!

Probejte od sebe dat
več prjaznejših besed,
pa bo tud vam lažje žvet.

Ogovarajte sosede,
izmenjujte si besede.
Dragi človk, a veš svoj doug?
Ne zavijej se u mouk!

Besede zmerej izmenjuj.
Če jih zmanjka, nove skuj.
Al pa se zgleduj pr kom.
Sej ni za plačat, sej je zastonj.

GOVORT ME PUST!

Kr povedou bi ti r'd,
nigdar ne uspem konč't,
ker me zmerej prej ustav'š
in besedo mi poprav'š.
Da me v dno ponosa užal,
ker počutm se total
debilno.

K' da jest govort neb znou
in le ti veš, kva je prou
in k' da te usebina
nit prbližn ne zanima,
ampak paz'š le na to,
da je tko k' nej bi blo
pravilno.

Govort me pust!
Ne trgej mi besed iz ust!
Prec, pr prič, ta hip takoj
čist pr mir pust jez'k moj!

Govort me pust!
Ne trgej mi besed iz ust!
Če se še enkat utakneš vanje,

tožm te za nadlegvanje!

K povem ti kšno stvar,

ti v ušesih maš slovar.

In če kej ni tko k tam,

si prepričan, da ne znam

nit jezika, k je moj

in zato poveš takoj

kko-j pravilno.

Govort me pust...

CIVILIZACIJA

(Voskovec & Weich 1933, prev. Roza 2010)

Ko še ni bilo civilizacije
in ljudje so bli še nage opice,
ekonomskih niso imeli še težav,
brontozaver jim je pridno pot teptal.
Vsak dan so mu dali metr preslice
in dobili senco za balinanje.
Orjak se je krepčal, primat se je igral,
če je lačen bil je šel in hrano si nabral.

Za kosilo datle,
prasca za zvečer,
parazol iz palme
in mleko iz vimén.

Profita še ni štel,
ker še ni blo denarja.
Imeu je, kar je vzeu,
ni še blo goljfanja.

Takrat je svet bil še popoven,
ni še blo prepovedi,
Človeski rod je bil nedolžen
ker še ni znal čitat knjig.

Najdbe potrdile so pravadni sum,
da diluvium ni vedel, kaj je to izum.
A ko ljudem nekoč postalo je težko
hodit peš, so zaželeli si kolo.

Za izum kolesa so objavili razpis,
ne vedoč da je kolo začetek niza kriz.
Kolo je vsak želel - zanj dal je, kar je imel.
In ta, ki je kolo izumil je vse več hotel.

Dajali so mu školjke,
on je hotel pterodaktila,
kolesa astronomsko
ceno so dobila.

Hotel je vsaj tisoč slonov,
več daril in več poklonov.
Vse se mu je zdelo malo,
zmeraj več kolo je stalo,
dokler ni prišel na to,
da hoče za kolo zlato.
Za okroglo spet okroglo,
da je blo čim lažje krast.
Da se obogatet je moglo
in povsem propast.

Ker le ti zlato so imeli,
ki so znali trgovat,
drugi pridno so začeli
iz revščine garat.

Namesto jame zdaj ljudje imajo blok,
čeprav s kolesom so hoteli le razbremenitev nog.
Ker so pozabili, da h kolesom spada voz,
so kolesca izpodrinila modrost.

Vse več kolesc človeštvo ima/je iz zlata,
vse manj se z njimi kupit da.
Civilizacija ni štos,
koleščkom ni nihče več kos.

Zdaj nismo več primati,
ampak člani strank,
nihče ne ve, zakaj gre,
izza svojih plank.

Nihče ne ve več, kam drvimo.

En vpije dol z lastnino,
drug uvaja disciplino.
Ta ve, kolk tam tisti krade,
stari hočjo ustavt tamlade.
Ta rešuje s čisto raso,
vlada bulji v prazno kaso.

Kdor nalaga, si pomaga,
mi Slovenci smo od vraga.

Raja vpije dajte delo,
ker tovarni je odpelo.

Revščina se v hiše vije.

In v tej situaciji
vsesplošne depresije
prihrumi rešilni osel,
ki verjamejo mu vsi,
samo če jih ta veleosel
dovolj odločno oslovi.